

Bratři a sestry,

vstupujeme do velikonočního týdne, o velikonocích budeme číst a vykládat Matoušovy pašijní oddíly. Zaměříme se přitom na některé postavy, o kterých jiná evangelia mluví minimálně nebo vůbec. Dnes, na Květnou neděli, si všimneme Jidáše. Postava, která třeba Markovi skoro ani nestojí za bližší reflexi. Jidáš tam zradí Ježíše a zmizí nenávratně ze scény. U Matouše je tomu ale jinak.

Jidáš je v našem povědomí postava, která vzbuzovala v dějinách křesťanství tradičně mnoho nenávisti a pohrdání, dnes ovšem spíše budí velké množství otázek. Tento muž býval synonymem pro zradu, a podlost a kriváctví, mluvívalo se o jidášském groši a podobně. V dobách vyhoceného antisemitismu to byl obecný typ žida jako takového. V době moderní, která klade důraz na lidská práva a polehčující okolnosti, jsme hotovi jej někdy spíše litovat. Vždyť přece někdo musel v onom dramatu Ježíšova procesu a mučednické smrti tuto roli sehrát ! A v této linii existují i další úvahy o jeho roli, které předkládají některé literární fikce. Jidáš prý nemusel Ježíše vůbec zrazovat, protože nebylo složité ho najít a zajmout. A mohl celé dění kolem Ježíše až po Golgotu sám vyprovokovat, aby tak pomohl připravit podmínky pro Ježíšovo zázračné sestoupení z kříže, čímž by se dal do pohybu definitivní průlom Božího království s koncem římské nadvlády. A když Ježíš umírá, prožívá Jidáš obrovské zklamání, které řeší sebevraždou.

Ani jeden z těchto přístupů není ten nejšťastnější, jakkoli kolem pašijního dramatu vznikala spousta literárních i filmových děl, těch dobrých i špatných. Pokud budeme Jidáše jen proklínat, jsme v pokušení, že přitom zapomeneme na svá vlastní selhání. A pokud jej budeme chtít vidět jako oběť s tím, že vlastně musel sehrát svou roli a napomoci svým činem k tomu, aby mohl Ježíš dovršit svoje dílo záchrany, tak se s tím taky nespokojíme. Jidášův čin byl přece předem promyšlený, byl vedeni zištnými pohnutkami, jakkoli mohlo být v pozadí jeho zklamání z toho, že Ježíš neuskutečnil své království cestou moci a síly. Držme se evangelií. Evangelia nám jasně a bez obalu řeknou: Jidáš Ježíše zradil. Udál ho a vydal do rukou jeho protivníků a navíc to učinil znamením polibku. Řekne to bez obalu i evangelista Matouš. Zradit druhého člověka je jeho nejhorší ponížení, je to nejtěžší zneužití jeho důvěry. A ani přitom nemluvě o tom, když zrada vede k tomu, že bližní přijde o život. Lidské dějiny jsou toho plné. České dějiny jsou toho plné. A zrada mezi nejbližšími je cosi obzvláště zrůdného. Za nacismu a komunismu byl schopen zradit syn svého vlastního otce a byl přitom dokonce ještě přesvědčen, že koná dobro. Zrada je hřích a těžké selhání. Tohoto hříchu se Jidáš dopustil úmyslně a moc dobře věděl, co dělá. Jistě ale ta jeho role zrádce nebyla nutná k tomu, aby Ježíš své dílo dokončil. Kdyby ji nesehrál on, jistě by k Ježíšovu zatčení vedla cesta jiná.

Ale všimneme si, co následuje po okamžiku, kdy Jidáš zjistí, že je Ježíš odsouzen. A slyšme dobře: „...pocítil výčitky, vrátil třicet stříbrných velekněžím a starším, a řekl: Zhřešil jsem, zradil jsem nevinnou krev!“. Tak. Matouš je jediným evangelistou, který mluví o tom, že Jidáš svého činu litoval a činil pokání. Nikde jinde se o tom nedočteme, jediné tady. Jidáš se dopustil zla, ale když pak viděl, co způsobil, trápilo ho to, jasně to pojmenoval a otevřeně vyznal. Zhřešil jsem. Zradil jsem nevinnou krev. Ten, který se stal ztělesněním zla a hříchu, činí pokání. A ví taky, že ten, kterého zradil, byl navíc zcela nevinný. Ejhle, poněkud zapomenutá Jidášova role. Nejen hříšník. Nejen zrádce, ale taky Jidáš – kající.

Žijeme v době svobody a mnoha možností na straně jedné, ale taky současně v době, kdy pokání a projevená lítost nad svými zlými činy jsou čímsi velmi řídkým. Co myslíte, děje se to? Možná občas ano. Ale jinak se zdá, že převažuje spíše mlčení, popírání viny, arogance, svalování odpovědnosti na druhé. Jenže doba, kdy je lítost věcí výjimečnou, takřka neznámou, je dobou velmi smutnou ! Tam, kde chybí ochota k pokání, tam je, troufám si říci, i Jidáš vzorem a výzvou k následování. Nebudeme-li činit pokání pro svém provinění, ať je nám Jidáš vzorem. Nebude-li Ruský stát činit pokání z toho, co napáchal na Ukrajině, ale i mnoho desetiletí zpátky ve svých sibiřských lágrech, nic se tam nikdy nezmění. A i Jidáš je pak lepší...

„Zhřešil jsem, zradil jsem nevinnou krev!“ takto volá Jidáš zoufale. Volá o pomoc. Vrací velekněžím a starším třicet stříbrných. Jidášovi došla obludnost toho, co spáchal. Jidáš hledá pro sebe řešení, hledá rozehřešení, možná spíše podvědomě, neví si s tím rady, ale jistě touží po odpuštění, chce se o svou vinu s někým podělit, hledá někoho, kdo by mu tento obrovský balvan pomohl nést. Kdo by mu ukázal cestu jak z toho ven. Hledá pastýře, který by mu pomohl vykresat alespoň jiskřičku naděje. Jidáš někde v hloubi duše tuší a ví, že Bůh je milostivý, milosrdný a odpouštějící. Mohl by ale doufat, že se toto Boží slitování může týkat i jeho?

Jidáš stojí před kněžími a staršími. Jistě proto, aby jim ty směšné drobné vrátil. Nic víc udělat nemůže. Ale ti lidé jsou přece služebníky nejvyššího Boha, jsou těmi, kteří přinášejí oběti za hříchy vlastní i za hříchy lidí ! Jsou pastýři svých ovcí. Jedna z těchto ovcí teď před nimi stojí zoufalá a zlomená. Je to ovce, kterou tíží strašlivá vina. Co udělají tito reprezentanti Božího lidu ? Pomůžou Jidášovi najít

odpuštění a pokoj, doprovodí jej kousek dál ? Jsou připraveni mu zvěstovat spolu s žalmistou, že Bůh srdcem zkroutěným a zdeptaným nepohrdá ?

Nejsou a nepomůžou. Namísto pomoci mu odpoví tak, jak žádný upřímný a opravdový duchovní odpovědět nikdy nemůže: „*Co je nám po tom! To je tvoje věc !*“ Do chrámu přijde člověk zdeptaný vinou, ale ani tam se nemá komu vyzpovídat. Odchází tedy z chrámu bez jediného povzbudivého slova. Slyší jen: Co je nám po tom, je to tvoje věc. Z těch slov zní: Co je nám po tobě, co sis nadrobil, to si taky sněz, tady pomoc nečekej. Zbývá mu jen jediné, bezmocné gesto. Hodí stříbrňáky na chrámovou podlahu, a protože nenalezne východiska ze své beznaděje, jde a oběsí se. Spáchá sebevraždu úplně sám a opuštěn. Nenalezl víru, že Bůh nemá potěšení ze smrti hříšníka. Možná to pravda být může, ale jeho se to jistě nemůže týkat, jeho hřích je příliš velký.

Jidáš tedy nenalezl milost pro svou vinu. Ale vinu mají zcela jistě taky ti, kteří měli příležitost mu pomoci, ale nebyli ochotni, nechtěli, nebo jim prostě jen chyběla srdce věrných pastýřů. Vinu mají i ti, kteří mu ani neřekli: Modli se.

Tak kněží a starší selhali ve své nejdůležitější roli a ve svém úkolu – zvěstovat lidem obtíženým vinou, že je má Bůh rád a že si nepřeje jejich zahynutí. Že je naopak volá, aby činili pokání, změnili se a žili. Možná to byli dobří úředníci, možná měli v pořádku všechny svoje papíry. Možná znali Písmo nazpaměť a věděli dobře, co zákon povoluje i zakazuje. Ale přesto selhali v tom nejpodstatnějším – v ochotě a připravenosti k pomoci člověku nalézt Boží milost.

My jako členové církve a sboru společně máme a musíme tvořit společenství víry, lásky a naděje, společenství duchovní opory a podpory jedni druhým a taky komukoli jinému kdo sem přijde. Jsme církví, která má mnoho nedostatků a dobře o nich víme. A možná je dokonce naše plus to, že svoje nectnosti netutláme, ale snažíme se o nich otevřeně mluvit a kritizovat sami sebe. Ubývá nás, nedovedeme reagovat na problémy naší doby, nemáme misijní obdarování a tak podobně. Ale ta opravdová krize by nastala tehdy, když bychom nebyli ochotni být sobě navzájem i druhým ku pomoci. Když bychom zůstali uzavřeni hledajícím a možná někdy i zoufalým lidem jako byl Jidáš, kdybychom nebyli připraveni jim naslouchat, když bychom jim nepomáhali hledat cestu k Bohu milosrdnému, odpouštějícímu a milujícímu. K Bohu, který se zjevil skrze Ježíše Krista. Toho se nemůžeme vzdát, i kdyby nás byla jen hrstka a lidí hledajících Boží milost kdyby bylo třeba ještě míň.

Kněží a starší řekli Jidášovi: Co je nám po tobě, nezajímají nás tvoje problémy ani tvá břemena která neseš. Ale nám je přece naopak mnoho do těch druhých. Je nám mnoho do jejich problémů, břemen a těžkostí, pokud hledají ty, kdo jsou připraveni je s nimi spolunést, hledat řešení a pokoušet se s nimi nalézat úlevu, povzbuzení, potěšení i novou cestu života. Je nám a musí nám být mnoho do těchto lidí. Tento smutný příběh jenž je součástí Matoušových pašijí má ještě dohru. Je totiž ještě nutno něco udělat s těmi rozházenými stříbrňáky. Mistři náboženského zákona dobře znají všechny jeho paragrafy. Koneckonců, řekli jsme už, že jako úředníci jsou skvělí. „*Není dovoleno dát je do chrámové pokladny, je to přece odměna za krev.*“ Vida, oni moc dobře vědí, co se stalo, vědí, že jsou to peníze za zradu. Vědí, že je za nimi čin, který povede k obětem na životě. Vědí, že jsou to peníze špinavé. Do chrámové pokladny špinavé peníze nesmí. To jediné „pozitivní“, co udělají, je to, že dají ty peníze na dobročinný účel. Koupí za ně pole k pohřbívání cizinců, tedy pohanů. Pro nečisté lidi je dobré jen nečisté místo. Nu což, i tohle je přece potřebná věc a jistě to lid ocení.

Na otázku, jestli alespoň někteří z těchto kněží a starších cítili kvůli Jidášovi špetku viny, nemůže dát nikdo odpověď. Bůh je nakonec ten, který vše posoudí. Před ním člověk nic neukryje. Ani to, když namísto opravdového pokání přikrývá své činy falešnou dobročinností. Jakobychom to dnes neznali ! V pravý čas vysypat pár korun na charitu a hned jsem na tom o něco lépe se svou pověstí ! Mnozí mě pochválí a bude se o mě psát. Konečně v novinách vyjde nějaká „dobrá zpráva“.

Dodnes se prý to pole jmenuje: „Pole krve.“ A evangelista Matouš zde vidí dokonce naplnění starozákonní prorocké předpovědi. Proroci nepředpovídají jen věci dobré a nadějně, ale taky občas ty smutné, kterých je člověk schopen. Ale i uprostřed těch smutných věcí, které způsobujeme my lidé svými hříchy, smíme a máme vědět, že kvůli nim šel Kristus až na kříž. Aby nás zbavil té obrovské tíhy, která nás tlačí ke zdi. A bez této jeho oběti bychom neobstáli a zahynuli. Amen

Modlitba: Pane Bože, na prahu velikonočního týdne přicházíme k tobě a voláme spolu s Jidášem: Je nám líto, čím jsme tě zklamali. Je nám líto, kdykoli jsme ublížili lidem. Je nám líto ... Vlož v těch příštích dnech do našich úst modlitby a písně lítosti, Děkujeme ti ale taky za ty, kteří nás přivedli k tobě a ukázali nám, že ty přijímáš každého, kdo činí pokání. A prosíme za ty, které dosud vina tíží a trápí se. Pomoz nám být jejich dobrými pastýři. Amen.